

AVUSTURYA TÜKETİCİ KREDİSİ KANUNU UYARINCA TÜKETİCİ KREDİ İTİBARININ DEĞERLENDİRİLMESİ*

(ASSESSMENT OF THE CREDITWORTHINESS OF THE CONSUMER
ACCORDING TO AUSTRIAN CONSUMER CREDIT LAW)

Ahmet Hakan Dağdelen**

ÖZ

Sorumsuz bankacılık uygulamaları ve tüketicilerin aşırı borçlanmalarına ilişkin endişeler bağlamında, 2008/48/EC numaralı tüketici kredilerine ilişkin Avrupa Birliği Yönergesi, kredi kurumlarına yeni bir görev yüklemektedir: Tüketicilerin kredi itibarının önceden değerlendirilmesi. Bu görev doğrultusunda, bir kredi veren, talep edilen kredi bağlamında bir tüketicinin finansal yeterliliğini analiz etmek ve husule gelen ciddi şüpheler hakkında kendisini aydınlatmak ile görevlidir. Bununla beraber, bu Yönerge, kredi itibarı kavramına ilişkin bir tanım getirmediği gibi, bahsi geçen bu göreve aykırılık durumunda söz konusu olacak yaptırımları da düzenlememektedir. Bu çalışma, bahsi geçen bu görevin Avusturya Hukuku'na iktibası ile ilgilenmektedir. Bilhassa, bu görevin yasal dayanağı ve kapsamı, kredi itibarının tanımı, bu bağlamdaki bilgi kaynakları ve İdare Hukuku ile Özel Hukuk açısından söz konusu olabilecek yaptırımlara ilişkin genel bilgiler sunulmaktadır. Çalışmanın sonunda, Türk Hukuku açısından bu tip bir göreve ilişkin kısa bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici kredisi, kredi itibarı, sorumlu kredi, idari para cezası, özel hukuk yaptırımları, aşırı borçlanma

ABSTRACT

In response to concerns about irresponsible banking practices and overindebtedness of the consumers, the Consumer Credit Directive 2008/48/EC has brought a new duty for the credit institutions: Prior assessment of the creditworthiness of the consumers. According to this duty, a creditor has to undertake an analysis of the consumer's financial capability and to inform him of serious doubts on his financial capabilities in respect of the credit demanded. However, the Directive has not given a definition of the creditworthiness and has also not stipulated the necessary means to sanction creditors in the event of their violation of this duty. The present study deals with the implementation of this duty in Austrian Law. In particular, the legal basis and the scope of this duty, the definition of the creditworthiness, information sources in this regard, and the legal consequences of violation of this duty in respect of administrative law and civil

* Bu makale, 21.2.2017 tarihinde Editörler Kurulu'na ulaşılmış olup birinci hakem onayından 20.3.2017 tarihinde, ikinci hakem onayından 23.3.2017 tarihinde geçmiştir.

** Viyana Üniversitesi Hukuk Fakültesi Doktora Öğrencisi, hkndgd@gmail.com.

law are briefly depicted. At the end of the study, there is a short review on such a duty in view of Turkish Law.

Keywords: Consumer credit, creditworthiness, responsible lending, administrative fine, civil law consequences, overindebtedness

I. Giriş

23 Nisan 2008 tarihinde kabul edilen 2008/48 sayılı Avrupa Birliği Yönergesi'nin¹, Avusturya İç Hukukuna iktibas ve mevzuatın bu Yönerge ile uyumlu hale getirilmesi, 11.6.2010 tarihinde yürürlüğe giren Ödünç ve Kredi Hukuku'nun Değiştirilmesi Hakkında Kanun² (bundan sonra kısaca **DaKRÄG'** olarak anılacaktır) ile gerçekleşmiştir. Bu kanunun ilgili maddeleri çerçevesince yasa koyucu; Medeni Kanun'da³ (bundan sonra kısaca **ABGB'** olarak anılacaktır), Tüketicinin Korunması Kanunu'nda⁴ (bundan sonra kısaca **KSChG'** olarak anılacaktır) ve sair kanunlarda gerekli değişiklikleri yaptığı gibi, ilgili yönergenin iç hukuka iktibas amacıyla bu kanunun ikinci maddesinde Tüketici Kredi Kanunu'na⁵ (bundan sonra kısaca **VKrG'** olarak anılacaktır) yer vererek, bu kanunu da yürürlüğe koymuştur.

2008/48 sayılı Yönerge'nin 8. maddesine paralel olarak VKrG; bir tüketici ile akdedilecek kredi sözleşmesinden evvel, kredi veren tarafa, tüketicinin kredi itibarını (*Kreditwürdigkeit*) değerlendirme görevini⁶ yüklemektedir. Bununla beraber, Yönerge'nin 22. maddesi üye ülkelerin iç hukuk düzenlerini yönerge ile tam uyumlu hale getirmeleri esasını (*Vollharmonisierung*) öngörmektedir. Tüketici Kredileri konusunda bir önceki 87/102 sayılı Avrupa Birliği Yönergesi'nde⁷ izlenen, üye ülkelere tüketicinin korunmasına yönelik daha ileri düzeyde önlemler alınmasına izin veren asgari uyum esasından (*Mindestharmonisierung*), yeni yönerge ayrılmıştır⁸. Bu bakımdan, üye ülkelerin, kredi veren tarafa yükleniecek tüketicinin kredi itibarını değerlendirme görevinde aynı esasları izleyeceklerinden hareketle, bu çalışmada konunun sadece Avusturya Hukuku ile sınırlandırılması ilk bakışta soru işaretleri oluşturabilir. Bununla beraber, 2008/48/EC sayılı Yönerge, kredi itibarı kavramının içeriğini, kredi itibarının ayrıntılı olarak nasıl tespit edileceğini, kredi itibarı değerlendirilmesi görevinin yerine getirilmemesi ile bağlantılı olacak yaptırımları açıkça düzenle-

¹ Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and repealing Council Directive 87/102 EEC, Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi (ATRG) 2008, L 133/66.

² Darlehens- und Kreditrechtsänderungsgesetz BGBl I 2010/28.

³ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch JGS 946.

⁴ Konsumentenschutzgesetz BGBl 1979/140.

⁵ Verbrauchercreditgesetz BGBl I 2010/28.

⁶ Çalışmada, yükümlülük (*Pflicht*) ve külfet (*Obliegenheit*) terimleri arasındaki fark üzerinde durulmayacağından, bu kavramlar yerine görev terimi kullanılacaktır.

⁷ Council Directive 87/102/EEC of 22 December 1986 for the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning consumer credit, ATRG 1987 L 42/48.

⁸ **Atamer**, s. 242; **Jud**, Verbrauchercreditrichtlinie, s. 888; **Dehn**, Verbrauchercredit-Richtlinie, s. 190.

mediğinden, üye ülkelere serbest bir şekilde hareket edebilecekleri geniş bir alan bırakmış ve bu konuda farklı uygulamaların doğmasına gebe bir durum yaratmıştır. Bu bakımdan, bu çalışmanın konusunun Avusturya Hukuku ile sınırlandırılması anlaşılabilir görünmektedir. Keza örneğin öğretide işaret edildiği üzere, 2008/48 sayılı Yönerge'nin uygulama alanına girmeyen kredi ilişkilerini üye devletlerin bağımsız bir şekilde düzenleme yetkileri de yine mevcudiyetini korumaktadır⁹.

II. Yasal dayanak

Kural olarak, tüketicinin kredi itibarının değerlendirilmesi görevi Avusturya İç Hukuku'nda yasal dayanağını, § 7 VKrG'de bulmaktadır. Bununla beraber, VKrG'nin yürürlüğe girmesinden evvel de, kredi verenin, bu yönde bir görevi bulunduğu yürürlükteki mevzuat uyarınca kabul edilmekte ve bu yönde bir göreve ilişkin Bankacılık Kanunu¹⁰ (bundan sonra kısaca '**BWG**' olarak anılacaktır) madde 39'da düzenlenen kredi kurumlarının özenli davranma görevine¹¹ ve § 25c KSchG'de düzenlenen tüketiciyi, borçlunun tehlikeli ekonomik durumu hakkında aydınlatma görevine işaret edilmektedir¹².

§ 39 BWG'ye göre, bir kredi kurumunun yöneticisi işlerin görülmesinde, Anonim Şirketler Kanunu¹³ madde 84 fıkra 1 gereğince bir yöneticiden beklenene özeni göstermek ile görevlidir. Bu özen görevinin kapsamına verilecek bir kredinin geri ödenmemesi riskinin değerlendirilmesi gereği de dâhil edildiğinden, § 39 BWG'den genel olarak kredi alacak kişinin kredi itibarının değerlendirilmesi yönünde bir görev çıkarımı yapılmaktadır¹⁴. Bununla beraber, § 39 BWG'de düzenlenen özen görevi ile ulaşılmak istenen amacın, kredi kurumlarının malvarlığı değerlerini korumaya yönelik olduğu ve bu bağlamda sadece ilgili kredi kurumunun, gerekli özeni göstermeyen yöneticisinden tazminat talebinde bulunabileceğine işaret edilmektedir¹⁵.

Diğer bir yasal dayanak olarak görülen § 25c KSchG, bir tüketicinin, bir üçüncü kişinin borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından sorumlu olmayı kabul ettiği sözleşmelerde, örneğin kefalet sözleşmesi, bu üçüncü kişinin, diğer bir ifadeyle asıl borçlunun, şüphe uyandıran ekonomik durumu hakkında, sözleşme öncesinde aydınlatılması konusunu düzenlemektedir. Bu aydınlatma ödevi ile bağlantılı olarak, kredi veren kuruma, asıl borçlunun kredi itibarının ortaya konulması amacıyla, bu kişinin ifa kabiliyetinin değerlendirilmesi görevi

⁹ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 15; **Jud**, Verbrauchercreditrichtlinie, s. 888.

¹⁰ Bankwesengesetz BGBl 1993/532.

¹¹ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 35 v.d.; **Foglar-Deinhardstein**, N. 80 v.d.; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 2.

¹² **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 37 v.d.; **Foglar-Deinhardstein**, N. 85 v.d.; **Koch**, Kreditvergabe, s. 106; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 363; **Leupold/Ramharter**, s. 477; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 2.

¹³ Aktiengesetz BGBl I 2009/71.

¹⁴ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 36; **Foglar-Deinhardstein**, N. 81; **Weissel**, Anwendung, s. 303; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 2.

¹⁵ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 36; **Foglar-Deinhardstein**, N. 82, 84; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 2. Aynı yönde: **Weissel**, Anwendung, s. 303.

(Bonitätsprüfung) yüklenmektedir¹⁶. Burada ortaya çıkan kavram farklılığının sebebi, § 7 VKrG uyarınca yapılacak değerlendirme görevinin (Kreditwürdigkeitsprüfung) kapsamının kredi sözleşmeleri ile sınırlı olmasına karşın, § 25c KSchG uyarınca asıl borçlunun ekonomik durumu üzerinde yapılması beklenen değerlendirmenin, asıl borçlunun akdedeceği kredi sözleşmeleri ile sınırlı olmaması gösterilebilir. KSchG, asıl borçlunun tehlike uyandıran ekonomik durumu karşısında, tüketicinin aydınlatılmaması ile bağlantılı olarak, biri Özel Hukuk diğer İdari Ceza Hukuku alanında iki yaptırım ihtiva etmektedir. Bunlardan ilki, § 25c KSchG, asıl borçlunun tehlike uyandıran ekonomik durumu hakkında aydınlatılmamış tüketicinin, aydınlatılmış olsaydı böyle bir sorumluluğu üstlenmeyecek olduğu ölçüde borcundan kurtulacağı öngörmektedir. Bundan başka, § 32 KSchG bu görevin yerine getirilmediği durumlar için, bu çalışmanın hazırlandığı vakitte, 1.450 Euro para cezası öngörmektedir.

Bu çalışmanın konusu oluşturan tüketicinin kredi itibarının değerlendirilmesi görevi, § 7 VKrG'de aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir¹⁷:

‘Tüketicinin kredi itibarının değerlendirilmesi

§ 7. (1) *Kredi veren; kredi sözleşmesinin akdedilmesinden evvel, tüketicinin kredi itibarını, gerektiği takdirde tüketiciden talep edeceği, yeterli bilgilere dayanarak değerlendirir. Gerektiği takdirde, kredi veren yararlanmaya hazır bir veri tabanından da malûmat toplar.*

(2) *Bu değerlendirme tüketicinin kredi sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini tam olarak yerine getirebilmesi konusunda önemli kuşkular ortaya koyarsa, kredi veren, tüketiciyi, kendisinin kredi itibarı hususundaki bu tereddütlerden haberdar eder.*

(3) *Kredi veren ve tüketici, kredi sözleşmesinin akdedilmesinden sonra toplam kredi miktarının değiştirilmesi konusunda anlaşmaları takdirde, kredi veren, tüketici hakkında yararlanmaya hazır finansal bilgileri güncel duruma getirir ve toplam kredi miktarının her bir önemli artışından evvel tüketicinin kredi itibarını değerlendirir. Fıkra 2, buna uygun olarak uygulanır.*

(4) *Bir kredi başvurusu, bir veri tabanı sorgulaması sonucunda ret edilirse, kredi veren tüketiciyi vakit kaybeden ve ivazsız olarak sorgulamanın sonucu ve ilgili veri tabanının tafsilatı hakkında bilgilendirir, yeter ki bu kamu düzeninin veya kamu güvenliğinin amaçlarına aykırı düşmesin. Verilerin Korunması Kanunu 2000'in hükümleri saklıdır.*

(5) *§ 28 fıkra 2 Verilerin Korunması Kanunu 2000 – DSG 2000, BGBl I Nr. 165/1999 yürürlükteki ilgili güncel sürümü ile, kredi veren kurumların Verilerin Korunması Dairesinde kayıtlı ve bunlarda kullanımın § 8 fıkra 1 bent 2 veya bent 4 DSG 2000'e dayandığı ifa kabiliyetinin değerlendirilmesine yönelik bilgi toplama sistemlerine, bunlarda tutulan sözleşmelerin akdedilme tarihlerine bakılmaksızın, uygulanmaz.'*

III. Uygulama alanı

A. Kişi yönünden

1. Kredi veren

§ 3 fıkra 1 VKrG bu kanun uyarınca kredi vereni, bir kredi veren, bir kredi verme sözü veren veya sair bir kredilendirmede bulunan § 1 fıkra 1 bent

¹⁶ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 41; **Foglar-Deinhardstein**, N. 88; **Leupold/Ramharter**, s. 477; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 2.

¹⁷ İlgili madde, bu çalışmanın yazarı tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiştir.

1 KSchG anlamında bir tacir olarak tanımlamaktadır. KSchG'nin atf yapılan metninden, tacirin, ticari işletmesinin işletilmesi ilgili hukuki işlemlerde bulunan kişi olduğu anlaşılmalıdır. Bu kredi veren kavramının içine kamu tüzel kişilerinin de dâhil olup olmadığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, VKrG'nin bir uygulama alanı, kamu tüzel kişilerinin bir ivaz karşılığında tecil ettikleri vergi borçları için söz konusu olabilirdi¹⁸. Buna karşın, kanun gerekçesinden, kamu tüzel kişilerinin VKrG kapsamına girmeyeceği sonucunun çıkarılabileceği belirtilmektedir¹⁹.

Diğer bir görüşe göre ise kamu tüzel kişileri de VKrG kapsamında yer almaktadır²⁰. Bu görüşe göre, öncelikle, VKrG ile iç hukuka iktibas edilen yönergeden, kamu tüzel kişilerinin kapsam dışında bırakıldığına ilişkin bir çıkarım söz konusu olmamaktadır²¹. Keza kanun koyucunun amacı da, DaKRÄG ile tüketicinin korunması için öngörülen standardın aşağıya çekilmemesi yönündedir²². Bu görüşe göre, kamu tüzel kişilerinin VKrG kapsamında yer aldığı en büyük kanıtını ise, § 4 fıkra 2 bent 5 VKrG oluşturmaktadır²³. Bu düzenlemeye göre, bir eyalet, bir eyalet tarafından kurulan fon veya bir eyalet tarafından yetkilendirilen tüzel kişi tarafından, konut desteğine ilişkin yasal düzenlemeler çerçevesince akdedilen kredi sözleşmelerine, VKrG'nin ikinci bölümü uygulanmamaktadır. Bu görüşe göre, kamu tüzel kişilerini, en baştan VKrG'nin uygulama alanı dışında tutmak, bahsi geçen bu düzenlemeyi lüzumsuz kılmaktadır²⁴. Yine bu görüşe göre kanun koyucunun, gerekçede kamu tüzel kişilerine ilişkin bir açıklamaya yer vermesi gerekirken, bu konuya hiç değinmemesinin, kamu tüzel kişilerinin de kapsam dâhilinde olduğuna işaret etmektedir²⁵.

Son olarak, kredi veren tarafında bulanabilecek, kredi aracısı kurumların, kredi itibarı değerlendirme görevi ile yükümlü olmadıkları kabul edilmektedir²⁶.

2. Kredi alan

§ 2 fıkra 2 VKrG kredi alanı, bir kredi veya benzeri bir kredilendirme talebinde bulunan, § 1 fıkra 1 bent 2 ve fıkra 3 KSchG anlamında bir tüketici olarak tanımlamaktadır. Fıkra 1 uyarınca tüketici, yukarıda tacir için verilen tanıma uymayan kişidir. Fıkra 1'den çıkan sonuca göre, tüketici terimi, gerçek kişiler ile beraber, tüzel kişileri de kapsamına almaktadır, zira düzenlemede gerçek kişilerle sınırlı olarak kaleme alınmamıştır. Fıkra 3 uyarınca işletmesinin faaliyete geçmesinden evvel bu doğrultuda gerekli şartların yerine getiril-

¹⁸ **Wendehorst, Wendehorst/Zöchling-Jud**, § 2 N. 10.

¹⁹ **Wendehorst, Wendehorst/Zöchling-Jud**, § 2 N. 10.

²⁰ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 58 v.d..

²¹ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 58.

²² **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 58.

²³ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 58.

²⁴ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 58.

²⁵ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 58.

²⁶ **Foglar-Deinhardstein**, N. 177.

mesi amacıyla işlemlerde bulunan bir gerçek kişi de, yukarıda tacir için verilen tanıma henüz uygun hareket etmemektedir.

Fıkra 3 ile bağlantılı olarak, bir ticari işletmenin faaliyete alınması aşamasında yerine getirilen işlemler hususunda bir gerçek kişinin de, § 7 VKrG'nin uygulama alanına girip girmediği konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre böyle bir durumda, bir kredi kurumu tarafından henüz kurulum aşamasında olan bir işletme ile bağlantılı olarak kredi alanın kredi itibarının doğru bir şekilde değerlendirilmesi, bu kredi kurumunun işletmenin faaliyet göstereceğini alanı, bu alanda gerekli masrafları kural olarak tanımaması²⁷, keza bir iş planının başarılı olup olmayacağını önceden bilinemeyeceği gerekçeleri ile mantıklı görünmemektedir²⁸. Yine böyle bir kişinin § 7 VKrG kapsamına alınması, iç hukuka iktibası istenen Avrupa Birliği Yönergesi'ne de yabancısıdır²⁹. Bu görüş doğrultusunda, kredi kurumları böyle bir durumda kredi itibarı değerlendirmesi yapmak zorunda değildir. Baskın görüş ise, bir ticari işletmenin faaliyete alınması aşamasında yapılan hazırlık işlemlerini gerçekleştiren kişinin de § 7 VKrG kapsamında olduğundan yanadır³⁰. Bu görüş doğrultusunda, bir tüketicinin kredi itibarının değerlendirilmesinin zor veya kolay olmasının, § 7 VKrG uyarınca bir önemi olmadığı ifade edilmektedir. Bu durumda, kredi kurumunun kendisine sunulan iş planı, hesaplamalar ve benzerleri doğrultusunda bir değerlendirme yapabileceği ifade edilmektedir³¹.

B. Konu yönünden

Kredi itibarı değerlendirmesi görevi, tüketici kredi sözleşmelerini ilgilendirmektedir. VKrG, kredi sözleşmesinin tanımını içermemektedir. Bu durumda yardıma, § 988 ABGB yetişmektedir. Bu düzenlemeye göre, kredi sözleşmesi, konusu para olan ivazlı bir ödünç sözleşmesidir.

Kredi itibarı değerlendirmesi görevinin konu yönünden sınırlarını, § 4 VKrG çizmektedir. Bu düzenlemeye göre,

- Toplam kredi miktarı 200 Euro'nun altında kalan,
- Kredinin 3 ay içinde geri ödeneceği ve pek az masrafın söz konusu olduğu,
- Kredi alanın sadece, kredi verene teslim etmiş olduğu bir şeyin değeri ile sorumlu olduğu,
- İşveren ile işçi arasında, bir iş ilişkisinden doğan yan borç niteliğinde ve piyasadaki faiz değerlerinden aşağıda olan bir yıllık efektif faiz oranı içeren,
- Bir mahkeme önünde veya sair bir kamu yapılandırması önünde bir sulh sözleşmesi olarak veya bunun bir sonucu olarak akdedilen,

²⁷ **Weissel**, Unternehmensgründer, s. 145.

²⁸ **Weissel**, Unternehmensgründer, s. 144.

²⁹ **Weissel**, Unternehmensgründer, s. 146.

³⁰ **Pesek**, Verbraucherkreditvertrag, s. 137; **Foglar-Deinhardstein**, N. 194; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 59 v.d.; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbraucherkreditrecht, § 7 N. 8; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 3.

³¹ **Pesek**, Verbraucherkreditvertrag, s. 137; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 60; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbraucherkreditrecht, § 7 N. 8; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 26.

- Bir eyalet, bir eyalet tarafından kurulan fon veya bir eyalet tarafından yetkilendirilen bir tüzel kişi ile konut desteğine ilişkin yasal düzenlemeler çerçevesince akdedilen,
- Bir taşınmaz üzerindeki bir rehin veya sair bir hak ya da bir irtifak hakkı ile teminat altına alınan,
- Bir taşınmaz üzerinde mülkiyet hakkının, mevcut veya kurulması planlanan bir irtifak hakkının kazanılması ya da elde edilmesi amacıyla akdedilen tüketici kredi sözleşmeleri, kredi itibarı değerlendirmesine tâbi değildir.

IV. Değerlendirme

A. Kredi itibarı kavramı

VKRG, kredi itibarı kavramını doğrudan tanımlamamaktadır. Bununla beraber, § 7 fıkra 2 VKRG'nin, dolaylı olarak da olsa bu kavramın içeriğini verdiği ifade edilmektedir³². Bu düzenlemede, kredi alanın sözleşmeden doğan yükümlülüklerini tam olarak yerine getirememesine ilişkin husule gelen ciddi bir şüpheden bahsedilmektedir. Bundan başka, kanun gerekçesinde de kredi itibarı kavramına değinilmektedir. Burada bu kavram, tüketicinin, ekonomik varlığının/bağımsızlığının sınırlarını zorlamadan, önceden öngörülebilir şekilde sözleşmeden doğan ödeme yükümlülüklerini yerine getirebilmesi olarak ifade edilmektedir³³. Ortak bir görüş, kredi itibarı değerlendirmesinde bulunurken, tüketicinin ifa kabiliyetinin esas alınmasının gerektiği ve tüketicinin borcunu ifa etmede gösterdiği, örneğin isteksizlik, ilgisizlik gibi davranışlarının göz önünde bulundurulmasının gerekmediği üzerinde bulunmaktadır³⁴. Bununla beraber, kredi alanın, sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kredi itibarı kavramı açısından hangi durumda yerine getirip getiremeyeceğinin kabulü üzerinde bir anlaşma olmadığı gibi, bu hususta çeşitli görüşler sürülmektedir.

Bir görüşe göre, kredi itibarı, tüketicinin haczedilebilir malvarlığı göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir; kredi sözleşmesi sonucunda, tüketici haczedilebilir malvarlığını kaybederek ödeme gücünden yoksun kalma tehlikesi ile karşılaşacaksa, tüketicinin kredi itibarı talep edilen kredi için yeterli değildir³⁵. Bu görüş, tüketicinin haczedilebilir malvarlığını hangi süre ile

³² **Wendehorst**, Bonität, s. 21; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 88; **Foglar-Deinhardstein**, N. 222; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 365; **Leupold/Ramharter**, s. 475; **Heinrich**, **Schwimmann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKRG N. 4.

³³ 650 der Beilagen XXIV. Gesetzgebungsperiode – Regierungsvorlage – Vorblatt und Erläuterungen, s. 17.

³⁴ **Wendehorst**, Bonität, s. 25; **Pesek**, Verbraucherkreditvertrag, s. 116; **Foglar-Deinhardstein**, N. 217; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 90; **Weissel**, Anwendung, s. 305; **Weissel**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 295; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 366; **Leupold/Ramharter**, s. 476; **Heinrich**, **Schwimmann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKRG N. 5.

³⁵ **Pesek**, Verbraucherkreditvertrag, s. 116; **Foglar-Deinhardstein**, N. 222 v.d.; **Leupold/Ramharter**, s. 475 v.d.; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 93; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 368 v.d.; **Heinrich**, **Schwimmann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKRG N. 7. Son yazar (Heinrich), bu kapsamda haczi kabil malvarlığı değerlerinin elden çıkması olgusuna vurgu yapmaktadır. İsmi geçen ilk 3 yazarın görüşünü eleştirmekle birlikte varmış olduğu sonuç aynıdır. Bu görüş kapsamında değerlendirilebilecek, eko-

hangi kaybedecek olmasına ilişkin bir bilgi sunmamaktadır. Örneğin, düzenli ama miktarı değişken geliri olan bir tüketicisi almış olduğu krediyi parça parça öderken, 2 veya 3 ay süre ile haczedilebilir malvarlığından mahrum kalabilir, diğer yandan bir tüketicisi başka bir olayda, haczedilebilir malvarlığını tamamen kaybetmese de, uzun yıllar haczedilebilir malvarlığının çok az üzerinde bir malvarlığı ile bir yaşam sürmek zorunda kalabilir. Bu bağlamda İsviçre'deki tüketicisi kredileri konusundaki kanunun³⁶ 28. maddesinin 4. fıkrası bir hüküm ihtiva etmektedir, buna göre tüketicinin almış olduğu krediyi, haczedilemez malvarlığına dokunulmaksızın, kredi sözleşmesinde daha uzun bir zaman öngörülmüş olsa bile, 36 ay içinde ödeyebilir olması gerekmektedir. Ancak bu yönde kesin bir çizginin çekilmesinin adil olup olmayacağı tartışmaya açıktır. Örneğin, 36 içinde tüketicinin ödeyebileceği bir krediye, kredi itibarı yeterli iken, 37 ay içinde ödeyebileceği bir kredi için kredi itibarı yeterli değildir ve kredi veren açısından yaptırımlar tartışma konusu olabilecektir.

Diğer bir görüşe göre, kredi itibarının değerlendirilmesinde, tüketicinin sosyal açıdan kabul edilebilir asgari standartları göz önünde tutulmalıdır³⁷. Buna göre, kredi sözleşmesi, tüketicisi için sosyal açıdan elverişsiz sonuçlara sebep olmamalıdır; örneğin ailesi ile beraber kirası daha düşük küçük bir apartman dairesine taşınmak, alışılan sosyal yaşamdan vazgeçmek zorunda kalmak gibi³⁸. Bu tip değişiklikler, kredi sözleşmesi sebebiyle ileride meydana geleceks, tüketicinin kredi itibarı talep edilen kredi için yeterli değildir.

Yukarıda özetlenen iki görüşü kabul etmeyen bir diğer görüşe göre ise, kredi itibarı, kredinin kullanım amacına göre belirlenmelidir³⁹. Bir örnek ile somutlaştırılan bu görüşe göre, tüketicinin kredi itibarının değerlendirilmesinde, alınan kredi bir tatilin veya bir tüketim malının finanse edilmesinde kullanılacaksa, tüketicinin mülkiyetinde bulunan konutu, değerlendirme dışında kalmalıdır.

B. Tespit

§ 7 fıkra 1 VKrG uyarınca, tüketicinin kredi itibarının tespiti, gerekli olması durumunda tüketiciden talep edilecek ve ilgili veri tabanı sorgulamasından elde edilecek bilgiler aracılığı ile gerçekleştirilecektir. Bu iki kaynak (tüketicisi ve ilgili veri tabanı) dışında, olası diğer bir bilgi kaynağına başvurulmasına yönelik bir mecburiyet kabul edilmemektedir⁴⁰. Bununla beraber, kredi veren, verilerin korunması kanunun çizdiği sınırlar dâhilinde kalmak kaydıyla, başka kaynaklardan mecburiyeti olmadığı halde bilgi edinmişse, edinilen bu bilgilerin de, değerlendirmede göz önünde bulundurulması gerektiği ifade edilmektedir⁴¹. Kredi itibarı tespitinde yararlanılacak bilgilerin kapsamı, yoğunluğu, yeterliliği

nomik açıdan aşırı yük altına girme yönünde: **Weissel**, Schutz, s. 209; **Weissel**, Anwendung, s. 305.

³⁶ Bundesgesetz über den Konsumkredit AS 2002 3846.

³⁷ **Wendehorst**, Bonität, s. 25.

³⁸ **Wendehorst**, Bonität, s. 25.

³⁹ **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/55; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbraucherkreditrecht, § 7 N. 7, 10.

⁴⁰ **Wendehorst**, Bonität, s. 36; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/56; **Foglar-Deinhardstein**, N. 324.

⁴¹ **Foglar-Deinhardstein**, N. 324.

kredi itibarı kavramından ne anlaşılması gerektiği ile bağlantılı olacaktır. Kredi verenin, örneğin hali hazırda tüketici ile olan ilişkileri vesilesi ile tüketicinin ekonomik durumu hakkında yeterli bilgiye sahip olması durumunda, tüketiciden tekrardan bilgi talep edilmesine veya bir veri tabanı sorgulaması yapılmasına gerek kalmadığı ifade edilmektedir⁴².

Tüketiciden talep edilen bilgilerin doğruluğunu kontrol etme hususunda, öğretideki ağırlıklı görüş kredi verene ayrı bir görev daha yüklememekte ve kredi verenin bu bilgilerin doğruluğuna kural olarak güvenebileceğini kabul etmektedir⁴³. Bir görüş ise kredi verenin, tüketicinin verdiği bilgiler ile yetinmemesinin ve ondan beyan ettiği bu bilgileri destekler nitelikte belgeler sunmasını beklemesinin gerektiğini ifade etmektedir⁴⁴. Genel görüş bu yönde olmakla beraber, tüketicinin verdiği bilgilerin açıkça anlaşılacak şekilde doğru olmadığı, eksik veya eski olduğu durumlarda, kredi verenin bu bilgilere güvenmemesi gerektiği kabul edilmektedir⁴⁵.

Gerektiği takdirde, kredi verenin bir veri tabanı aracılığı ile de sorgulama yapması öngörülmektedir. Bir görüşe göre veri tabanı aracılığı ile sorgulamada bulunma ilk olarak, tüketicinin kendi ekonomik durumu hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması ve bu hususta yeterli bilgi verememesi durumunda söz konusu olmaktadır⁴⁶. Bu görüşün, hiçbir kredi kurumunun, kendi ekonomik durumu hakkında bilgi sahibi olmayan bir tüketiciye kredi vermeyeceğinden hareketle, uygulamada bir örneğine pek rastlanmayacağı yine öğretide ifade edilmektedir⁴⁷. Bir veri tabanı ile sorgulamanın gerekeceği diğer bir durum olarak, kredi verenin, tüketicinin verdiği bilgilerin doğruluğundan ve gerçek durumu tam olarak yansıtıp yansıtmadığından şüphe duyması gösterilmektedir⁴⁸.

⁴² **Wendehorst**, Bonität, s. 34; **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 127, 132; **Foglar-Deinhardstein**, N. 279, 295; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 117, 120; **Winternitz/Jetscho**, s. 62; **Stabentheiner**, Verbrauchercreditgesetz, s. 540; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 526; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 377 v.d.; **Stabentheiner**, Bonitätsprüfung, s. 13; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 14, 19; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 15, 18.

⁴³ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 130; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/57; **Foglar-Deinhardstein**, N. 293; **Leupold/Ramharter**, s. 475.

⁴⁴ **Wendehorst**, Bonität, s. 34; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 120, 122; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 378; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 17.

⁴⁵ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 131; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/57; **Foglar-Deinhardstein**, N. 293; **Leupold/Ramharter**, s. 487.

⁴⁶ **Wendehorst**, Bonität, s. 35; **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 132; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 120; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 526; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 377; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 20; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 18.

⁴⁷ **Foglar-Deinhardstein**, N. 296.

⁴⁸ **Wendehorst**, Bonität, s. 35; **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 132; **Foglar-Deinhardstein**, N. 296; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 120; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 526; **Weissel**, Schutz, s. 209; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 377; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 20; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 18.

VKrG'de, kredi verenin hangi veri tabanından veya tabanlarından yararlanabileceğine, gerekli bilgilerin nerede saklanacağına ilişkin somut bir düzenleme yer almamaktadır. Bu bağlamda, kredi verenin başvuracağı veri tabanındaki bilgilerin, § 28 fıkra 2 Verilerin Korunması Kanunu 2000⁴⁹ (bundan sonra kısaca '**DSG**' olarak anılacaktır) karşısında ne ölçüde güvenilir olacağına şüphe ile yaklaşılmış ve soru işaretleri doğmuştur⁵⁰. DSG'deki bu düzenlemeye göre, her bir kişi, saklanması bir yasal düzenlemeye dayanmayan ve kamuya açık bir veri tabanında yer alan kendi hakkındaki bilgileri, herhangi bir gerekçe sunmaksızın tamamen veya kısmen sildirebilmektedir. Bu tehlike karşısında § 7 fıkra 5 VKrG, § 28 fıkra 2 DSG'ye dayanan bu sildirme hakkının, düzenlemede bahsi geçen veri tabanları için uygulama alanı bulmayacağını düzenlemektedir. Bu bağlamda, § 7 fıkra 5 VKrG'de bahsi geçen Verilerin Korunması Dairesinde kayıtlı bilgi toplama sistemleri (*Informationsverbundsystem*), § 28 fıkra 2 DSG kapsamında görülecek kamuya açık veri tabanlarından (*Datenbank*) değildir⁵¹. Bir kimsenin herhangi bir gerekçe göstermeksizin hakkındaki bilgilerin silinmesini isteyemeyeceği ve kredi veren tarafından güvenilir bir şekilde yararlanılabilecek bu bilgi toplama sistemlerine somut örnek olarak 'Warnliste der österreichischen Kreditinstitute zum Zweck des Gläubigerschutzes und der Risikominimierung durch Hinweis auf vertragswidriges Kundenverhalten' ve 'Kleinkreditevidenz zum Zweck des Gläubigerschutzes und Risikominimierung' verilmektedir⁵². Bahsi geçen her iki sistem de Kreditschutzverband 1870 (KSV1870) tarafından işletilmekte ve sadece bankalar ile finansman kurumlarının, bu kapsamda örneğin Leasing şirketleri ve kredi veren sigorta şirketleri, kullanımına açık bulunmaktadır. İsmi geçen ilk sistemde (*Warnliste*), kredi müşterilerinin sadece aleyhlerine olan bilgiler saklanırken, örneğin muaccel kılınan, temerrüttün gerçekleştiği veya yasal takibin başlatıldığı kredi borçlarına ilişkin bilgiler gibi, diğer sistemde (Kleinkreditevidenz) kredi müşterilerinin hem lehine hem de aleyhine olan bilgiler saklanmaktadır, örneğin borcu muaccel kılma, çekilen ihtarlar yanında kredi borcunun ödeneceği kaynaklar, finansmanı gibi.

Öğretide ifade edildiği üzere yukarıda bahsi geçen iki güvenilir veri tabanından, VKrG kapsamında kredi veren olan nitelendirilebilecek olan herkes

⁴⁹ Datenschutzgesetz 2000 BGB I 1999/165.

⁵⁰ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 132 v.d.; **Foglar-Deinhardstein**, N. 301 v.d.; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 123 v.d.; **Winternitz/Jetscho**, s. 64; **Stabentheiner**, Verbrauchercreditgesetz, s. 543; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 526; **Koch**, Kreditvergabe, s. 107; **Kotschy**, s. 309; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 380; **Stabentheiner**, Bonitätsprüfung, s. 16 v.d.; **Zöchling-Jud**, **Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 23 v.d..

⁵¹ **Dehn**, **Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/56; **Foglar-Deinhardstein**, N. 304; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 124; **Stabentheiner**, Verbrauchercreditgesetz, s. 543; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 526; **Kotschy**, s. 309; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 380; **Stabentheiner**, Bonitätsprüfung, s. 18; **Zöchling-Jud**, **Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 24.

⁵² **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 134; **Dehn**, **Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/56; **Foglar-Deinhardstein**, N. 306; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 124; **Winternitz/Jetscho**, s. 64; **Stabentheiner**, Verbrauchercreditgesetz, s. 543; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 526; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 380; **Zöchling-Jud**, **Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 22; **Heinrich**, **Schwimmann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 19.

yararlanamamaktadır⁵³. Bu iki veri tabanından yararlanamayan kredi verenler için, kamuya açık, bu sebeple her ilgilinin hakkındaki bilgilerin § 28 fıkra 2 DSG uyarınca silinmesini talep edebileceği nispeten daha az güvenilir veri tabanlarından kredi itibarının tespit edilmesinde yararlanabilecekleri ifade edilmektedir⁵⁴. Bununla beraber bir görüşe göre, bir kredi verenin, bahsi geçen bu iki güvenilir veri tabanından yararlanabilmesi mümkün ise, § 7 VKrG uyarınca kredi itibarı değerlendirme görevini, gerek olması durumunda, ancak bu iki veri tabanından sorgulama yaparak tam olarak yerine getirilebilecektir⁵⁵. Diğer bir görüş ise, veri tabanları arasında bu bağlamda bir ayırım yapılmaması gerektiğini ileri sürmektedir⁵⁶.

Kredi verenin, tüketicinin kredi itibarını tespit etmesi gereken tek zaman dilimi, bir kredi sözleşmesinin kurulması öncesi ile sınırlı değildir. § 7 fıkra 3 VKrG'de gösterildiği üzere, mevcut bir kredi ilişkisinde, sonradan anlaşarak toplam kredi miktarının önemli şekilde artırıldığı her durumda, kredi veren, tüketicinin kredi itibarını yeniden değerlendirmek, yeniden bir tespitte bulunmak durumundadır. Bununla beraber, ilgili düzenlemede geçen 'önemli artış' ifadesinden ne anlaşılması gerektiği konusunda, farklı görüşler mevcuttur. Deneyime dayalı bir görüşe göre, toplam kredi miktarının %25 artırılması durumunda, kredi veren yeniden bir kredi itibarı değerlendirmesinde bulunmalıdır⁵⁷. Bir diğer görüş, eser sözleşmesinde masrafların hangi durumda önemli miktarda artmış kabul edileceğine ilişkin yargı kararlarında kabul edilen %15 sınırının burada kıyasen uygulanması gerektiğini ileri sürmektedir⁵⁸. Başka bir görüş, bu oranın kredi meblağına göre belirlenmesi gerektiğini ve bu meblağın değerine göre her olayda %10 ile %20 arasında değişim gösterecek bir değer, önemli bir artış olarak görülmesi gerektiğini ifade etmektedir⁵⁹. Diğer bir görüş ise, toplam kredi miktarında önemli artışın her bir olayda ayrı olarak belirlenmesi gerektiğini ve yapılan artış sonucunda ortaya çıkan yeni toplam kredi miktarı karşında, bir önce yapılan değerlendirme sonucu ortaya çıkan kredi

⁵³ **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/56; **Foglar-Deinhardstein**, N. 316; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 125; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 381.

⁵⁴ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 135; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/56; **Foglar-Deinhardstein**, N. 316, 320; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 125; **Winternitz/Jetscho**, s. 65; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 381; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 25; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 21.

⁵⁵ **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 526; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 124 v.d.; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 379 v.d.; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 25. Kural olarak bu görüşe katılan diğer bir yazar: **Foglar-Deinhardstein**, N. 322; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 21.

⁵⁶ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 135; **Winternitz/Jetscho**, s. 65. Bu görüşe ilişkin bir eleştiri: **Foglar-Deinhardstein**, N. 323.

⁵⁷ **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/59; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 18.

⁵⁸ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 140.

⁵⁹ **Foglar-Deinhardstein**, N. 216.

itibarının yeterli olmadığı sonucu çıkıyor ise, kredi verenin yeni bir değerlendirme yapmasının gerektiğini kabul etmektedir⁶⁰.

C. Sonuç

§ 7 VKrG, kredi itibarı değerlendirmesinin sonucu ile bağlantılı ve sarıh olarak, kredi verene iki türlü açıklama yapma görevi yüklemektedir. § 7 fıkra 2 VKrG'ye göre kredi veren, tüketicinin sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getiremeyeceği yönünde önemli kuşkuvarın olması durumunda, kendisinin kredi itibarına dayanan tereddütler konusunda uyarıda bulunur. Bununla beraber, kredi sözleşmesinin akdedilmesine engel olacak bir yasak söz konusu değildir⁶¹. Bu uyarının içeriği, kredi itibarı kavramından ne anlaşılması gerektiği ile yakından ilgili olacaktır. Şayet kredi itibarı, tüketicinin haczedilebilir tüm malvarlığının kaybına göre değerlendirilecekse, bu yönde bir uyarı, şayet sosyal pozisyonu gereği kabul edilebilir asgari standartların kaybı söz konusu olacak ise, bu yönde bir uyarıda bulunulacaktır. Bu sayede, tüketici kredi sözleşmesi ile bağlantılı risklerden haberdar edilerek, kredi sözleşmesini akdederek bu riski alıp almayacağına kendisi karar verecektir⁶². Bu uyarının layığıyla yerine getirebilmesi için, kredi veren kurumun tüketiciyi, şahsen ve sözlü olarak aydınlatması gerektiği kabul edilmektedir⁶³. Standard bir şekilde, yazılı olarak yapılacak bir uyarının yeterli olmadığı ileri sürülmektedir.

İkinci açıklama yapma görevi ise, fıkra 4'ten doğmaktadır. Bu düzenleme uyarınca kredi veren, kredi talebini bir veri tabanında yapmış olduğu sorgulama sonucunda elde etmiş olduğu bilgilere dayanarak ret ederse, tüketiciye bu sorgulamanın sonucu ve veri tabanının tafsilatı hakkında ivazsız olarak ve vaktit kaybeden açıklama yapmak durumundadır, yeter ki bu açıklamaya kamu düzeni ve güvenliği bir engel teşkil etmesin. Bu yönde bir açıklama ihtiyacına gerekçe olarak, tüketiciyi bir veri tabanında hakkında saklanan olası yanlış

⁶⁰ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 129 v.d.; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 382; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 25.

⁶¹ **Wendehorst**, Bonität, s. 24; **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 143; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/60; **Foglar-Deinhardstein**, N. 329; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 144; **Stabentheiner**, Verbrauchercreditgesetz, s. 541; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 527; **Jud**, Verbrauchercreditrichtlinie, s. 893; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 6; **Weissel**, Schutz, s. 208; **Weissel**, Sicherheiten, s. 200; **Weissel**, Anwendung, s. 307; **Weissel**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 296; **Dehn**, Verbrauchercredit-Richtlinie, s. 195; **Leupold/Ramharter**, s. 475; **Stabentheiner**, Bonitätsprüfung, s. 13; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 32; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 27.

⁶² **Wendehorst**, Bonität, s. 24; **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 143; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/60; **Foglar-Deinhardstein**, N. 331; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 144; **Stabentheiner**, Verbrauchercreditgesetz, s. 541; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 527; **Jud**, Verbrauchercreditrichtlinie, s. 892; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 6; **Weissel**, Anwendung, s. 307; **Weissel**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 295; **Dehn**, Verbrauchercredit-Richtlinie, s. 195; **Leupold/Ramharter**, s. 475; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 13; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 32.

⁶³ **Foglar-Deinhardstein**, N. 333.

veya eksik bilgilerin varlığından haberdar ederek, tüketiciye bunların düzeltilmesi, tamamlanması imkânının sağlanması olduğu ifade edilmektedir⁶⁴.

§ 7 VKrG'den doğan bu iki açıklama yapma görevinden başka, öğretilerde kredi verenin bunlar dışında ancak yine kredi itibarının değerlendirilmesi kapsamında görülebilecek açıklama yapma görevlerinin olup olmadığı tartışılmaktadır. Bir görüşe göre kredi veren, kredi talebini, yetersiz kredi itibarı sebebiyle ret ettiği her durumda, tüketiciyi kendisinin kredi itibarı hakkında bilgilendirmelidir⁶⁵. Bu sayede, tüketici, bir başka kredi veren ile gireceği bir kredi ilişkisi sonucunda söz konusu olabilecek, benzer bir tehlikeden korunacaktır⁶⁶. Bu yönde bir açıklamaya ihtiyaç olarak, birbirinden farklı kredi verenlerin çoğunlukla farklı bilgi seviyesinde bulunacakları gösterilmektedir. Bu görüş doğrultusunda kabul edilecek bir açıklama yapma görevinin varlığı öğretilerde eleştirilmiştir⁶⁷. Bir gerekçeyle göre bu yönde bir görev, tüketicinin daha sonradan almış olduğu bir kredi ile hiçbir bağlantısı olmayan, kendisinden talep edilen krediyi vermeyi ret eden kişiyi haksız olarak sorumlu konumuna sokacaktır; diğer yandan, tüketiciye kredi itibarı konusunda açıklamada bulunulması, talep edilen kredi ve bunun kendine özgü şartları çerçevesince olmalıdır, bu yönde kabul edilecek bir açıklama yapma ödevinin uygulanması problemlidir⁶⁸. Bundan başka, § 7 VKrG içeriğinden de bu yönde bir açıklama görevi çıkarılamayacağı ifade edilmektedir⁶⁹.

Bir diğer tartışma ise, kredi itibarı kavramından ne anlaşılması gerektiği ile bağlantılı olarak, kredi verenin, tüketiciyi, kredi sözleşmesi sonucunda, tüketici açısından ortaya çıkabilecek hoşnut olmayan durumlar hususunda aydınlatma ile görevli olup olmadığı sorusu üzerinde şekillenmektedir. Tüketicinin, kredi sözleşmesinden doğan borcunu ancak evini satarak kapatabilmesi örneği ile somutlaştırılan bu tartışmada, kredi verene, kredinin finanse edilmesi yönünde danışmanlık görevinin üstlenilmiş olmasına bağlı olarak, bir açıklama yapma görevi yüklenmektedir⁷⁰. Bu görüş kapsamında ileri sürüldüğü üzere, tüketici, kredinin finanse edilmesi yönünde bir danışmanlık talebinde bulunmuş ve kredi veren de bunu kabul etmiş ise, ortada bir finansal danışmanlık sözleşmesi vardır ve kredi veren, tüketiciyi, ancak evini satarak krediyi geri ödeyebileceği konusunda uyarmalıdır⁷¹. Uygulamadaki pek çok olayda,

⁶⁴ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 141; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/61; **Foglar-Deinhardstein**, N. 299; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 137; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 527; **Leupold/Ramharter**, s. 470, 490; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 27; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 29.

⁶⁵ **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 31.

⁶⁶ **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 31.

⁶⁷ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 144 v.d.; **Foglar-Deinhardstein**, N. 338 v.d.; **Dehn** N. 2/62; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 143 v.d.; **Weissel**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 296 v.d.; **Leupold/Ramharter**, s. 490.

⁶⁸ **Foglar-Deinhardstein**, N. 339; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 144; **Weissel**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 296; **Leupold/Ramharter**, s. 490.

⁶⁹ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 145; **Foglar-Deinhardstein**, N. 340; **Weissel**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 296; **Leupold/Ramharter**, s. 490.

⁷⁰ **Foglar-Deinhardstein**, N. 341 v.d.; **Leupold/Ramharter**, s. 476.

⁷¹ **Foglar-Deinhardstein**, N. 343 v.d..

tüketicinin bu yönde bir açıklamaya olan inancından ve bankanın kredinin geri ödenmesine ilişkin danışmanlık fonksiyonundan hareketle, tarafların bu şekilde bir sözleşmeyi zımnen akdetmiş oldukları bu görüş doğrultusundan kabul edilmektedir⁷².

V. Yaptırımlar

A. İdari para cezası

Kanun koyucunun VKrG'de, kredi itibarının değerlendirilmesi bağlamında, kredi veren hakkında öngörmüş olduğu tek yaptırım, idari para cezasıdır. § 28 bent 3 VKrG uyarınca, tüketicinin kredi itibarını § 7 fıkra 1 VKrG uyarınca değerlendirmeyen, tüketiciyi kuşku uyandıran kredi itibarı konusunda § 7 fıkra 2 VKrG uyarınca uyarmayan veya veri tabanı sorgulamasına dayanarak kredi talebinin ret edilmesi durumunda tüketiciyi § 7 fıkra 4 VKrG uyarınca sorgulama sonucu hakkında aydınlatmayan kredi verene 10.000 Euro'ya kadar idari para cezası uygulanacaktır.

§ 28 VKrG, kredi verenin § 7 fıkra 3 VKrG uyarınca, toplam kredi miktarının artırılmasına karar verildiği durumlarda, tüketicin ekonomik durumu hakkında elinde bulunan bilgileri güncellemesi ve kredi miktarının önemli ölçüde artması durumunda, kredi itibarının yeniden değerlendirilmesi görevine aykırılığın ilişkin bir idari yaptırım öngörmemektedir. Burada bir redaksiyon hatası bulunduğu⁷³ ve baskın görüş çerçevesince İdari Ceza Hukuku'nda hâkim olan analogi yasağı sebebiyle bu hatanın sadece yasa koyucunun üstesinden gelebileceği ifade edilmektedir⁷⁴. Azınlıkta kalan bir görüş ise, § 7 fıkra 3 VKrG'nin aslında fıkra 2'nin bir uygulama alanı olduğu, bu bakımdan fıkra 3'e aykırılık durumunda da bir idari para cezasının söz konusu olması gerektiğini ifade etmektedir⁷⁵.

B. Özel hukuk alanındaki yaptırımlar

1. Tazminat

Her ne kadar VKrG'de bu yönde bir düzenleme olmasa da, kredi verenin § 7 fıkra 1 ve 2 VKrG'den doğan görevlerini kusurlu olarak yerine getirmemesi durumunda, tüketicinin bir tazminat hakkının doğabileceği kabul edilmektedir⁷⁶. Ancak bu tazminat hakkının dayanağı ve unsurları tartışmalıdır. Öncelikle, tüketicinin tazminat talebinin bir koruyucu kanunu hükmünün ihlali sebebiyle haksız fiil sorumluluğuna mı⁷⁷, yoksa akdin kuruluşu aşamasında kusur-

⁷² **Foglar-Deinhardstein**, N. 345 v.d..

⁷³ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 147.

⁷⁴ **Pesek**, Verbraucherkreditvertrag, s. 149; **Foglar-Deinhardstein**, N. 364; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 147; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 528; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbraucherkreditrecht, § 7 N. 38.

⁷⁵ **Leupolad/Ramharter**, s. 470 dipnot 7.

⁷⁶ Özel Hukuk alanında söz konusu olabilecek yaptırımlara ilişkin karşı görüşte: **Koch**, Kreditvergabe, s. 106; **Koch**, Replik, s. 45 v.d.. Özel Hukuk alanında yaptırımların olması gerektiği yönünde: **Dehn**, Verbraucherkredit-Richtlinie, s. 195; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbraucherkreditrecht, § 7 N. 35; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 149.

⁷⁷ Bu yönde: **Stabentheiner**, Verbraucherkreditgesetz, s. 541; **Stabentheiner**, Bonitätsprüfung, s. 14.

lu davranışa (culpa in contrahendo) mı dayanması gerektiği konusunda bir görüş birliği yoktur⁷⁸.

Kredi verenin bahse konu görevlerini yerine getirmemesi durumunda, tüketicinin zararının nerede yattığına ilişkin olarak, kredi verenin üzerine düşen görevlerini özenli bir şekilde yerine getirmesi durumunda tüketicinin hangi durumda olacağı araştırılmaktadır⁷⁹. Şayet tüketici, yetersiz kredi itibarı konusunda aydınlatılsa idi, kredi sözleşmesinin hiç veya akdedilen şartları ile yapılmayacağı söylenebiliyorsa, tüketicinin zararı istenmeyen kredi sözleşmesinin kendisinde yatmaktadır⁸⁰. Tüketicinin tazminat alacağına ilişkin konusunun ise istenmeyen kredi sözleşmesinin kısmen, tamamen ortadan kaldırılması veya uyarlanması olduğu ifade edilmektedir⁸¹. Bu bakımdan, bir sözleşme bağlamında ortaya çıkacak bir zararın, aynen tazmin çözümüne (*Naturalrestitution*) dayanarak tazmin edileceği kabul edilmektedir⁸². Tüketicinin bir ikincil zararını (*Folgeschäden*) ise, baskın görüşe göre ödenmek durumunda kalınan temerrüt faizleri oluşturmaktadır⁸³. Öğretide bir görüş ise, temerrüt faizi sebebi ile tüketicinin ödemiş olduğu meblağın, kredi veren karşısında bir tazminat alacağına değil, bir sebepsiz zenginleşme kapsamında görülecek bir iade alacağına vesile

⁷⁸ Bu yönde: **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 156; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/83; **Foglar-Deinhardstein**, N. 373; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 180; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 528; **Jud**, Verbrauchercreditrichtlinie, s. 891, 893; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 4; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 42; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 44.

⁷⁹ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 158; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/89; **Foglar-Deinhardstein**, N. 397; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 155; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 528; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 77 **Leupold/Ramharter**, s. 479; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 45; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 40.

⁸⁰ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 157; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/89; **Foglar-Deinhardstein**, N. 381; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 156; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 528; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 5; **Leupold/Ramharter**, s. 479; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 45; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 40.

⁸¹ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 158; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/89; **Foglar-Deinhardstein**, N. 427 v.d.; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 187 v.d.; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 5; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 364; **Leupold/Ramharter**, s. 479 v.d.; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 45; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 40.

⁸² **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 158; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/89; **Foglar-Deinhardstein**, N. 422; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 156, 187; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 528; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 5; **Leupold/Ramharter**, s. 479; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 45; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 40, 50.

⁸³ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 161; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 158; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 45. İkincil bir zarar olgusuna vurgu yapılmadan bu yönde bir zarara işarette bulunan yazarlar: **Stabentheiner**, Verbrauchercreditgesetz, s. 541; **Weissel**, Anwendung, s. 308; **Weissel**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 297; **Dehn**, Verbrauchercredit-Richtlinie, s. 195; **Stabentheiner**, Bonitätsprüfung, s. 15; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 41.

olacağını ileri sürmektedir⁸⁴. Tüketicinin, kendi kredi itibarının talep ettiği kredi için yeterli olduğuna ilişkin hatalı tahmini, bir görüşe göre, aksi yönde bir kabulün amaçlanan koruma ile ters düşeceğinden hareketle, zarar tazmininde birlikte kusur (*Mitverschulden*) olarak göz önünde bulundurulmamalıdır⁸⁵; diğer bir görüşe göre ise kredi verene yüklenen kredi itibarını değerlendirme görevi, tazminatın belirlenmesinde bu hususun göz ardı edilmesi için yeterli bir gerekçe oluşturmamaktadır⁸⁶.

Kredi sözleşmesinin ortadan kaldırılması sonucunda, verilen kredi ile bağlantılı olarak, kredi verenin sebepsiz zenginleşme alacağı ile ilgili sair tartışmalar doğmaktadır. Bu durumda tüketici kural olarak almış olduğunu hemen geri vermek zorundadır. Oysa bu durumun, kredi değerinin artık mevcut olmadığı durumlarda, örneğin alınan kredinin tatilde kullanılması, kredinin batırılması gibi, tüketicinin bu borcu ödeyememesi sonucuna varabileceği ve tam da kredi itibarı değerlendirmesi görevi ile ulaşılmak istenen amaca ters düşebileceği tartışılmaktadır⁸⁷. Bu bağlamda ileri sürülen bir çözüme göre, bu durumda tüketicinin kredi değerini hemen geri ödeme borcunun kendisi de, tazmin edilmesi gereken bir zarar olarak görülmektedir⁸⁸. Bu durumda, tüketicinin aynen tazmin esası uyarınca tazmini, sözleşmenin ortadan kaldırılması ile beraber, bu sebepsiz zenginleşme borcunun ödenme süresinin, tüketicinin ifa kabiliyetini ortadan kaldırmayacak şekilde uzatılması şeklinde olacaktır⁸⁹. Bu çözüm yolu uyarınca kredi veren geri ödeme süresi boyunca, sözleşme ortadan kalktığı için sözleşmede kararlaştırılan faiz oranını değil, ancak ABGB'de öngörülen faiz oranını talep edebilecektir⁹⁰. İkinci bir çözüm yolu olarak, bu durumda § 7 fıkra 2 Gabin Kanunu 1949'un⁹¹ (bundan sonra kısaca '**WuchG**' olarak anılacaktır) kıyasen uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir⁹². Bu düzenleme uyarınca, bir kredi sözleşmesinde gabine maruz kalan kişi, kredi verene sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan sebepsiz zenginleşme borcunu ifa ederken, hükümsüz kredi sözleşmesinde alınan kredinin geri ödemesi için öngörülmüş vadelenlendirmeyi talep edebilmektedir. Bu düzenleme uyarınca, sebepsiz zenginleşme borçlusunu aynı zamanda, sözleşmenin kuruluşu sırasında geçerli olan temel faiz oranını (*Basiszinssatz*) iki katı oranında bir faiz ödemesi yap-

⁸⁴ **Foglar-Deinhardstein**, N. 384, 443.

⁸⁵ **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbraucher kreditrecht, § 7 N. 44; **Foglar-Deinhardstein**, N. 454 v.d.. Sadece hafif ihmalin değerlendirme dışı tutulması gerektiği yönünde: **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 186 v.d.; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 49.

⁸⁶ **Pesek**, Verbraucher kreditvertrag, s. 162 v.d.; **Stabentheiner**, Verbraucher kreditgesetz, s. 541; **Leupold/Ramharter**, s. 488; **Stabentheiner**, Bonitätsprüfung, s. 15.

⁸⁷ **Pesek**, Verbraucher kreditvertrag, s. 165 v.d.; **Jud**, Verbraucher kreditrichtlinie, s. 891; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 5; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 364; **Leupold/Ramharter**, s. 482 v.d.; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbraucher kreditrecht, § 7 N. 46, § 6 N. 78; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 52 v.d..

⁸⁸ **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/89; **Leupold/Ramharter**, s. 482.

⁸⁹ **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/89; **Leupold/Ramharter**, s. 484.

⁹⁰ **Leupold/Ramharter**, s. 484.

⁹¹ Wuchergesetz 1949 BGBl 1949/271.

⁹² **Pesek**, Verbraucher kreditvertrag, s. 181 v.d.; **Foglar-Deinhardstein**, N. 576 v.d.; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 6 v.d..

mak durumundadır. Bu çözüm kapsamında ileri sürülen bir görüşe göre, tüketici, kredi sözleşmesinde daha düşük bir oran öngörülmediyse, sözleşmenin kuruluşu sırasında geçerli bu temel faiz oranının iki katı oranında faiz ödemesi yapmalıdır⁹³. Yine § 7 fıkra 2 WuchG düzenlemesinin kıyasen uygulanması çözümünü benimseyen bir diğer görüşe göre ise bu temel faiz oranının iki katının tüketici sözleşmeleri için yüksek olduğu, bu yüzden tüketicinin sadece temel faiz oranında bir faiz ödemesi yapması gerektiği ifade edilmektedir⁹⁴. Bu görüş uyarınca, sözleşme sabit faizli ise, sözleşmenin kuruluşu aşamasındaki temel faiz oranı, değişken faiz oranlı ise, sebepsiz zenginleşme borcunun ödenme dönemlerindeki temel faiz oranları uygulanmalıdır⁹⁵. Üçüncü bir çözüm yolu olarak ise, tüketicinin haczedilebilir malvarlığı değerlerini aştığı ölçüde, hemen talep edilebilir olan geri ödeme borcunun düşmesi önerilmektedir⁹⁶.

Bu bağlamda işaret edilecek son bir tartışma konusu, kredi verenin § 7 VKrG'den doğan görevlerini yerine getirmeyerek, tüketiciye kredi itibarının yeterli olmadığı bir krediyi vermesi, bununla beraber tüketicinin malvarlığında meydana gelen beklenmedik bir artış sonucu, örneğin miras ya da talih oyunu, tüketicinin kredi itibarının sonradan alınan kredi için yeterli duruma gelmesidir. Bir görüşe göre bu durumda, § 7 VKrG ile amaçlanan, tüketicinin haczedilebilir malvarlığının tümünün kaybının önlenmesine yönelik korumaya artık ihtiyaç yoktur ve tüketici kredi sözleşmesinden doğan borcunu kararlaştırdığı gibi ifa etmelidir⁹⁷. Bir diğer görüş ise, § 7 VKrG ile amaçlanan korumanın, tüketicinin istenmeyecek bir kredi sözleşmesinden uzak tutulmasına ve bu bağlamda tüketicinin sözleşme öncesinde tam olarak bilgilendirilerek bağımsız bir karar alabilmesine yönelik olduğu, bu sebepten ötürü sonradan tüketicinin malvarlığında meydana gelen bir artışın, tüketicinin tazminat hakkı açısından bir anlam ifade etmediği ileri sürülmektedir⁹⁸.

2. Sözleşmenin irade sakatlığı sebebiyle iptali

Kredi verenin açıklama yapma görevine aykırılığı durumunda, tüketicinin kredi sözleşmesini hataya dayanan irade sakatlığına dayanarak iptal edileceği kabul edilmektedir⁹⁹. Bu kabule göre burada söz konusu olan irade sa-

⁹³ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 187; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 7.

⁹⁴ **Foglar-Deinhardstein**, N. 593 v.d..

⁹⁵ **Foglar-Deinhardstein**, N. 595 v.d..

⁹⁶ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 193 v.d.; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 365; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 53, 57.

⁹⁷ **Leupold/Ramharter**, s. 479; **Foglar-Deinhardstein**, N. 406 v.d..

⁹⁸ **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 183; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 47. § 7 VKrG kapsamında amaçlanan koruma bağlamında aynı düşüncede: **Pesek**, 172.

⁹⁹ **Pesek**, Verbrauchercreditvertrag, s. 155; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/64 v.d.; **Foglar-Deinhardstein**, N. 495 v.d.; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 209 v.d.; **Stabentheiner**, Verbrauchercreditgesetz, s. 542; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 528; **Jud**, Verbrauchercreditrichtlinie, s. 891, 893; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 4; **Weissel**, Anwendung, s. 308; **Heinrich**, Kreditwürdigkeitsprüfung, s. 364; **Leupold/Ramharter**, s. 492; **Stabentheiner**, Bonitätsprüfung, s. 15; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbrauchercreditrecht, § 7 N. 47; **Heinrich, Schwimann/ Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 58.

katlığı, tüketicinin kendi kredi itibarı konusunda hataya düşmüş olmasına dayanmaktadır. Kural olarak, tüketicinin kendi kredi itibarı konusundan hataya düşmesi, sözleşme dışı bir unsur ilişkine olduğu için bir saik hatası (*Motivirtum*) olsa da, bu hata § 871 fıkra 2 ABGB uyarınca işlemde hata (*Geschäftsirtum*) olarak görünmektedir¹⁰⁰. Bu düzenlemeye göre, yürürlükteki hukuki düzenlemeler uyarınca, bir tarafın diğer tarafın hataya düştüğü bir konuda açıklama yapmak ile görevli olması durumunda, hata saik hatası olarak değil, açıklama yapmakla yükümlü tarafın sebebiyet verdiği işlemde hata olarak kabul edilir. Tüketicinin, kendi finansal durumu hakkında bilgisiz olmasına ilişkin özensizliği/ihmali ise, iptal hakkı bağlamında önemsiz addedilmektedir. Bir görüşe göre, bu durumun hemen hemen § 7 VKrG'nin uygulama bulacağı bütün olaylarda mevcut olacağı ve aksi düşüncenin bu düzenleme ile amaçlanan korumayı boşa çıkaracağı ileri sürülmektedir¹⁰¹. Diğer bir görüşe göre ise, kendi hatasına dayalı olarak sözleşmeyi iptal eden tüketici culpa in contrahendo uyarınca, kredi veren karşısında sorumlu olup, kredi veren yeterince korunduğundan, iptal hakkının reddi yönünde bir kabule ihtiyaç yoktur¹⁰².

Bir önceki başlıkta işaret edilen, tüketicinin kredi değerini sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesince hemen iade etmek durumunda kalması problemi, kredi sözleşmesinin iptal edilmesi durumunda da kendini göstermektedir. Öğretide, bu problemin yine yukarıda işaret edilen çözüm yolları ile aşılacağı ifade edilmektedir.

VI. Son söz

Kanun koyucunun iradesi doğrultusunda gelecekte Türk Hukuku bağlamında da söz konusu olabilecek tüketicinin kredi itibarının değerlendirilmesi görevine ilişkin AB yönergesi ile Avusturya Hukuku'ndaki uygulama ve tartışmalar, Türk hukukçulara olası bir normatif düzenlemeye ilişkin tartışmalarda aydınlatıcı rol üstlenebilir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un gerekçesi ve içeriğinden anlaşıldığı üzere, kanun koyucu Tüketici Hukuku alanında düzenlemelerde bulunurken, Avrupa Birliği mevzuatını ve üye ülkelerde bunların iç hukuka iktibasını yakından takip etmektedir.

Hem düzgün işleyen bir kredi sistemi, hem de kredi veren kurumun korunması için, kredi talebinde bulunan kişinin kredi itibarının değerlendirilmesi, verilecek kredinin sonradan tahsil edilememesi riskinin belirlenmesinde büyük önemi haiz olduğundan, bu yönde bir göreve, kredi verenin özenli davranma görevi kapsamında Türk Hukuku bağlamında da yürürlükteki düzenlemeler vasıtası ile ulaşılabilir. Örnek olarak, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na tabi bir anonim şirketin yönetim kurulu üyelerinin ve yönetimle görevli kişilerin, 6102 sayılı Ticaret Kanunu madde 369 fıkra 1 uyarınca görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeni ile yerine getirmek durumunda olmaları, gösterilmesi gereken öze-

¹⁰⁰ **Pesek**, Verbraucherkreditvertrag, s. 155; **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/65; **Foglar-Deinhardstein**, N. 500; **Heinrich** s. 210; **Zöchling-Jud**, Kreditwürdigkeit, s. 528; **Pesek**, Bonitätsprüfung, s. 4; **Leupold/Ramharter**, s. 492; **Zöchling-Jud, Wendehorst/Zöchling-Jud**, Verbraucherkreditrecht, § 6 N. 76, § 7 N. 47; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 58.

¹⁰¹ **Foglar-Deinhardstein**, N. 520 v.d..

¹⁰² **Dehn, Apathy/Iro/Koziol**, Kreditgeschäft, N. 2/69; **Heinrich**, Bonitätsprüfung, s. 220; **Heinrich, Schwimann/Kodek**, Praxiskommentar, § 7 VKrG N. 63; **Pesek**, Verbraucherkreditvertrag, s. 91.

nin belirlenmesinde uygulamaya bakılması ve uygulamada bankaların kredi taleplerini cevaplamadan önce, başvuru sahibinin ödeme kabiliyetini topladıkları bilgiler ile değerlendirmeleri, Kredi Kayıt Bürosu ile irtibata geçmeleri gösterilebilir. Ancak bu şekilde ulaşılan bir görevin koruma amacına, yukarıda Avusturya Hukuku bağlamındaki açıklamalarda işaret edildiği gibi, kredi talebinde başvuran kişi girmemektedir. Avusturya Hukuku'nda olduğu gibi, kredi talebinde başvuran bir kişinin, benzer bir korumaya sahip olup olmayacağı ise ilk bakışta şüphe uyandırmaktadır.

Kredi talebinde bulunan kişinin, kendi kredi itibarı hususunda aydınlatılması görevine sözleşme görüşmeleri sırasında kusurlu davranış/culpa in contrahendo aracılığı ile ulaşılabilmesi durumunda, Avusturya Hukuku'ndakine benzer bir aydınlatma görevine Türk Hukuku açısından da ulaşılabilir. Ancak bu yönde bir fikir yürütmenin yerindeligi şüphe uyandırmaktadır. Öncelikle, sözleşme görüşmeleri aşamasında, bir tarafa bir açıklama yapma görevi yükleyebilmek için, açıklama yapılması gereken konuda, karşı tarafın serbestçe karar verebilmesine engel olan bir bilgi eksikliği/bilgi açığı içinde bulunması gerekmektedir. Oysa kredi itibarının değerlendirilmesi ve kredi talebinde bulunan kişinin bu hususta bilgilendirmesinde, kredi talebinde bulunan kişinin herhangi bir bilgi eksikliği bulunmamaktadır. Bu kişinin, talep ettiği krediye, kredi itibarının yeterli olmadığı çıkarımı yapılacak kendisi ile ilgili olan bütün bu bilgiler, zaten bu kişinin elinin altındadır. Kredi itibarının yetersiz olduğu sonucu çıkarılan bu bilgilerin nasıl işlenmesi gerektiği, kredi itibarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşılması açısından da bir bilgi eksikliği söz konusu değildir. Fiil ehliyetine sahip olduğu kabul edilen bir kişinin dört işlem ile bu sonuca ulaşması mümkündür. Bu bakımdan, culpa in contrahendo'ya dayanılacak bir açıklama yapma görevi, ne kredi itibarının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulacak bilgilere, ne de bu bilgilerin işlenmesine ilişkin söz konusu olmaktadır.

Diğer yandan özenli davranma görevi bağlamında yapılacak, verilecek kredinin tahsiline ilişkin risk değerlendirmesinde, kredi veren, bu kredinin geri ödenmesinin, kredi talebinde bulunan kişinin ekonomik varlığı üzerinde nasıl bir etki doğuracağını da çok defa görmektedir. Kredi veren; kredi alanın, bu krediyi ancak çok zor şartlar altında, yaşam standartlarını veya ekonomik özgürlüğünü uzun süre kaybederek ödeyebileceğine, yapacağı bir risk değerlendirmesi ile vâkıf olabilir. Burada problemin kökeninde şu soru yatmaktadır: Acaba kredi verene bu durumda, kredi talep eden kişinin serbest şekilde karar verebilmesini sağlayacak, bir bilgi eksikliğini gidermeye yönelik bir açıklama görevinden öteye gidecek şekilde, adeta bir yasal danışman gibi (örneğin § 429 fıkra 1 bend 5 TMK) kredi alma işleminde, kredi talep edenini koruma amacı ile görüş bildirmeye yönelik bir açıklama yapma görevi yüklenebilecek midir? Bir tarafta kredi verenin kâr hesabı, diğer tarafta ise bir bireyin yok olan veya daralan ekonomik özgürlüğü. Bu sorunun cevabı ise, kuşkusuz kanun koyucunun, bireyleri nasıl görmek istediği, onların nasıl olması gerektiği konusundaki görüşü ile yakından alakalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Atamer Yeşim, “Tüketici Kredisi Hukukunda reform projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyumu”, Türk-İsviçre Hukuk Günleri – Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul, 2010, s. 241.

Dehn Wilma / Bollenberger Raimund, Österreichisches Bankvertragsrecht Band IV: Kreditgeschäft (Yayına hazırlayanlar: **Peter Apathy/Gert Iro/Helmut Koziol**), 2. Bası, Viyana, 2012.

Dehn Wilma, “Die neue Verbrauchercredit-Richtlinie: Geltungsbereich – Umsetzungsoptionen – Sanktionen”, Österreichisches Bankarchiv (ÖBA), 2009, s. 185.

Foglar-Deinhardstein Stephan, Die Bonitätsprüfung beim Verbrauchercredit, Viyana, 2013.

Jud Brigitta, “Die neue Verbrauchercreditrichtlinie”, Österreichische Juristen Zeitung (ÖJZ), 2009, s. 887.

Heinrich Elke, “Anforderungen an die Kreditwürdigkeitsprüfung im Verbraucherrecht”, Juristische Blätter (JBl), 2014, s. 363.

Heinrich Elke, Bonitätsprüfung im Verbrauchercreditrecht, Viyana, 2014.

Koch Bernhard, “Bonitätsprüfung nach der neuen Verbrauchercreditrichtlinie Replik zu Jud, ÖJZ 2009/96”, Österreichische Juristen Zeitung (ÖJZ), 2010, s. 45.

Koch Bernhard, “Informations-, Aufklärungs- und Sorgfaltspflichten bei der Kreditvergabe nach der neuen Richtlinie 2008/48/EG vom 23. April 2008 über Verbrauchercreditverträge”, Österreichisches Bankarchiv (ÖBA), 2009, s. 98.

Kotschy Waltraut, “Datenschutzrechtliche Fragen im Zusammenhang mit dem neuen Verbrauchercredit”, Österreichisches Bankarchiv (ÖBA), 2011, s. 307.

Leupold Petra/Ramharter Martin, “Die Verletzung der Pflicht zur Warnung vor mangelnder Kreditwürdigkeit nach dem Verbrauchercreditgesetz Europäische Grundregeln und zivilrechtliche Konsequenzen”, Österreichisches Bankarchiv (ÖBA), 2011, s. 469.

Pesek Reinhard, Der Verbrauchercreditvertrag, Viyana, 2012.

Pesek Reinhard, “Rechtsfolgen der mangelhaften Bonitätsprüfung”, Zeitschrift für Verbraucherrecht (VbR), 2014, s. 4.

Schwimm Michael/Kodek Georg (Yayına hazırlayanlar), ABGB Praxiskommentar Band 5a, Viyana, 2015.

Stabentheiner Johannes, “Das Verbrauchercreditgesetz EU-Vorgaben, Geltungsbereich, vorvertragliche Information, Bonitätsprüfung, Vertragsdokument”, Österreichische Juristen Zeitung (ÖJZ), 2010, s. 531.

Stabentheiner Johannes, “Die Regelungen des Verbrauchercreditgesetzes über die Bonitätsprüfung”, Eines Kredites würdig? (Yayına hazırlayanlar: **Beate Blaschek/Jasmin Habersberger**), Viyana, 2011, s. 9.

Wendehorst Christiane, “Was ist Bonität? Zum Begriff der „Kreditwürdigkeit“ in § 7 VKrG”, Eines Kredites würdig? (Yayına hazırlayanlar: **Beate Blaschek/Jasmin Habersberger**), Viyana, 2011, s. 19.

Wendehorst Christiane/Zöchling-Jud Brigitta, Verbrauchercreditrecht, 2010, Viyana.

Weissel Georg, “Der durch § 7 VKrG zivilrechtlich verschaffte Schutz: Rechtswohlthat oder Irrweg?”, *Zeitschrift für Finanzmarktrecht (ZFR)*, 2012, s. 208.

Weissel Georg, “Die Rolle von Sicherheiten bei der Prüfung nach § 7 VKrG”, *ecolex*, 2012, s. 198.

Weissel Georg, “Kreditvergabe und Kreditwürdigkeitsprüfung nach § 7 VKrG”, *Zeitschrift für Finanzmarktrecht (ZFR)*, 2011, s. 294.

Weissel Georg, “Schutz für Unternehmensgründer nach § 7 VKrG?”, *Österreichisches Recht der Wirtschaft (RdW)*, 2012, s. 143.

Weissel Georg, “Zur Anwendung von § 7 VKrG”, *Österreichisches Bankarchiv (ÖBA)*, 2012, s. 302.

Winternitz Christian/Jetschgo Susanne, “Die Bonitätsprüfung mittels Datenbankabfrage nach § 7 Abs 5 VKrG – sind manche Datenbanken gleicher?”, *Zeitschrift für Finanzmarktrecht (ZFR)*, 2012, s. 63.

Zöchling-Jud Brigitta, “Prüfung der Kreditwürdigkeit des Verbrauchers”, *ecolex*, 2010, s. 525.